

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Haymo||nis Episcopi Hal-||berstatten[sis] Homiliarum,
nunc sexto || maiori [pro] ante hac unquam dili||gentia
excusarum, || Pars ...**

praeter omnes omnium appendices, accesserunt iam recens homiliae
aliquot piæ, ante hoc tempus excusæ nusquam

Pars Aestivalis

Haimo <Altissiodorensis>

Haimo <Halberstadensis>

Coloniae, 1551

VD16 H 222

Beati oculi qui uident quæ uos uidetis, Luc. 10.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39335

tia & pietas est regis. Ita & lex ostendebat peccata & prohibebat, sed tamen non intelligebat, ut promissio ex fide Iesu Christi, quæ facta est ad Abraam, daretur credentibus, ut in nomine eius benedicerentur omnes gentes, & in fide ipsius iustificarentur: esset quæ gratia & indulgentia ipsius, ut quos lex non poterat saluare, ipse redimeret: & qui per legis opera non eramus digni iustificari ac uiuificari, per eius fidem obtineremus.

DOMINICA XIII. POST PENTECOSTEN. Lucae X.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: **Beati oculi qui uident quæ uos uidetis. Et reliqua.**

IN exordio huius lectionis quaeritur, quæ dominus oculos se uidentium beatificet. Nunquid omnes oculi beati fuerunt, qui eum corporaliter uideri potuerunt? Nunquid beati oculi Pilati & Caiaphæ, & ceterorum qui eum uiderunt & crucifixerunt? Aut nunquid oculi Iudæ beati, qui eum uidit & tradidit? Nō. Alioquin & oculi

bestiarum & uolucrum beati esse possent. Sed beatos dicit oculos apostolorum, quibus se & patrem reuelare dignatus est, pro quibus superius patrem glorificauerat, dicens: **Confiteor tibi pater, domine cali & terræ, quia abscondisti hæc a sapi-**

**Matt. 11.
Luc. 10.**

entibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.
 Quod euidentur euangelista manifestare curauit,
 cum postea, quæ superius scripserat, adiunxit, di-
 cens: Et conuersus ad illos, dixit: [Beati oculi qui
 uident quæ uos uidetis.] illorum scilicet oculos
 beatos ostendens, qui hominem uidentes, deum
 crediderunt. Nam quid in illo homine spiritualibus
 oculis interius uiderunt, alibi ostendunt, cum re-
 quisiui unius uoce respondent, dicentes: Tu es Chri-
 stus filius dei uiui. Et talis uisio, talisq; confessio **Mat. 16:**
 quod beatitudinem mereatur, ipse dominus ostendit,
 cum protinus respondit dicens: Beatus es Simon Bariona,
 quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus
 qui est in cælis. Neque hac beatitudine fraudabimur,
 qui eum corporaliter non uidimus, & tamen spiritaliter
 credimus, sicut cuiusdam se uidenti dixit: Quia uidisti me,
 credidisti: **Ioh. 20**
 beati qui non uiderunt, & crediderunt.

Dico enim uobis, quod multi reges & prophetae
 uoluerunt uidere quæ uos uidetis, & non uiderunt:
 & audire quæ auditis, & non audierunt. ¶ Si reges
 iuxta literam accipimus, agnoscere possumus quia sancti
 reges, qualis fuit Daud, Iezechias & Iosias, uoluerunt
 uidere quod apostoli uidebant, sed non uiderunt. Sed
 quia rex a regendo nomen accepit, spiritaliter eos reges
 accipimus, qui quamuis sint paupertate tenues,
 tamen actus suos & cogitationes iuste regere & disponere
 nouerunt. De quibus per Salomonem dicitur: Cor regis in
 manu dñi. Unde bene alius euangelista pro regibus
 iustos posuit, dicens: Multi iusti & prophetae uoluerunt
 uidere quæ uos uidetis, & non uiderunt. Sic-
 ut enim amittit regiam potestatem, qui tyranni-

dē exercēs, nec se, nec sibi subiectos regere nouit: sic pauper & exiguus regis nomine cenētur, qui seipsum regere nouit bene. Quod Fortunatus bre uiter uersiculo comprehendit, dicens:

Pauper in occulto regnat habendo deum.

- ¶ Sed quæritur quare dominus dicat, [Multi reges & prophetae uoluerunt uidere quæ uos uidetis, & non uiderunt: & audire quæ auditis, & non audierunt,] cum Iacob patriarcha dicat, Vidi dominū facie ad faciē, & salua facta est anima mea.
- Gene. 32. Et Isaias, Vidi dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum. Et ipse Abraæ testimonium perhibeat, dicens: Abraam pater uester exultauit, ut uideret diem meum. uidit & gauisus est. Ioh. 8. Sed ad hoc dicendū est, quia aliud est figura, & aliud ipsa res quæ figuratur: aliud speculū, & aliud species. Sancti ergo prophetae per spiritum sanctū in carne prauiderunt deum futurum, sed corpora liter eum secum conuersantem, colloquētem, conuescentem, sicut apostoli uidebant, uidere desiderauerunt, sed minime uiderunt. Et ideo de præsentia sua corporali dixit: [Multi reges & prophetae uoluerunt uidere quæ uos uidetis, & nō uiderūt.] Nam quantum antiqui sancti eum in carne uoluerint uidere, indicat uenerabilis Iacob, qui cum moriturus filios benediceret, ait: Salutare tuum expectabo domine. Et Isaias hoc desiderio ardebat, cū dicebat: Utinam dirumperes cælos & descenderes. Et Dauid eodem feruens amore, dicebat: Domine inclina cælos tuos & descēde. Hoc etiā æstua bat desiderio ille iustus Simeon in euāgelio, qui pro magnitudine sui amoris respōsum accepit, non uisurum se mortem, priusquam uideret Chri
- Ge. 49.
Isa 64.
Psal 143
Luc. 2.

stum domini incarnatum. Et ecce quidā legis-
peritus surrexit, tentans illum, & dicens: Ma-
gister, quid faciendo uitam æternam possidebo?]
Fortassis legisperitus iste, ut ad tentandum domi-
num iurgeret, ex ipsius uerbis occasiōem sumpsit,
quibus superius discipulis dixerat: Gaudete quia **Luc. 10.**
nomina uestra scripta sunt in cælo. Voluit enim
scire, utrum & nomen suum scriptum diceret in ce-
lo: ideo tam solícite interrogat, quid faciendo ui-
tam æternam possideat. Sed quia imperite est lo-
qui, bonum non recta intentione proferre, legispe-
ritus iste imperite interrogasse cōprobatur: Quod
enim non recta intentione dominum interrogauit,
euāgelista manifestat cum dicit, [Surrexit ten-
tans eum.] Surrexit autem, nō solum corpore ad
interrogandum, sed etiam mentis elatione ad ten-
tandum. Quod ipsis suis aperit uerbis, cum hunc
non quasi dominum, sed quasi magistrū inquit,
dicēs: [Magister, quid faciendo uitā æternā possi-
debo?] Sed dñs quem occulta cordis nō fallunt, &
quem nulla latet cogitatio, ita suā responsionem
temperat, ut ad interrogationē scribæ respōdeat,
& a tētatore reprehendi nō possit. Misit em̄ eū sta-
tim ad legē, quā in ore & nō corde gestabat, dicēs:

In lege quid scriptū est? Quomodo legis?
At ille, qd legerat, nec negare poterat, respondens
dixit: Diliges dominum deum tuum ex toto
corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus ui-
ribus tuis, & ex om̄i mente tua, & proximū tuum
sicut teipsum.] Quā respōsionē, quia dominus
suā esse recognouit, protinus collaudauit, dicens.

Recte respondisti: hoc fac, & uiues.

GG v

Sed interrogatio hæc scribæ magnâ nobis uti-
 litatem parit, si hoc quod respondit uerbis, serue-
 mus operibus. At enim: [Diliges dñm deum tuū
 ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omni-
 bus uiribus tuis, & ex omni mente tua, & proxi-
 mum tuum sicut teipsum.] In quibus uerbis ostē-
 ditur, quia si uitam uolumus possidere æternam,
 debemus deum diligere non ex parte, sed ex inte-
 gro, toto corde, tota anima, totis uiribus, tota mē-
 te ut locus nullus remaneat uacuus, qui non dei di-
 lectione repleatur, sed mens, manus & lingua, ei-
 us dilectionem resonent. Vbi notandum, quia in
 dilectione dei mensura non ponitur, cum dicitur:
 Diliges dñm deum tuum ex toto corde tuo, &c.
 Quia enim immensus est deus, sine mensura est di-
 ligendus, ut cum malum eum diligimus, parum
 nos diligere fateamur. In proximi uero dilectiōe
 mensura ponitur, cum dicitur: Et proximum tuū
 sicut teipsum. Debemus igitur deum diligere plus
 quam nos, & proximum sicut nos, id est, sicut no-
 stræ necessitati uolumus subueniri, sic subuenia-
 mus & proximo. & sicut nostræ infirmitati uolu-
 mus compati, sic compatiamur & proximi: & sic-
 ut ad uitam uolumus uenire æternam, sic optem⁹
 nobiscum peruenire & proximum: & hoc est ue-
 re diligere proximum sicut nosmetipsos. ¶ Consi-
 derandum est autem in hoc loco, quia uere nō di-
 ligitur deus sine proximo, nec uere proximus sine
 deo. S. quis em̄ ita deum diligit, ut pximi curā ne-
 gligat, uel ita pximū diligit ut dei dilectionē post-
 ponat, non habere uerā dilectionē credendus est,
 Quod in diuina lege figuraliter demonstratur,

Exo. 25 qñ in orramento pontificis coccus bis tinctus po

ni præcipitur. Quasi enim in ornamento pontificis
 coccus bis tinctus ponitur, cum in nostro opere di-
 lectio geminatur. Sicut enim avis sine duabus alis
 ad alta sese sustollere non potest, sic nos ad perfe-
 ctionem venire nequimus, nisi duo præcepta prin-
 cipalia seruemus, dilectionem uidelicet dei & pro-
 ximi, teste Iohanne apostolo qui ait: Si quis dixerit
 quoniam diligo deum, & fratrem suum oderit, **1. Ioh. 4**
 mendax est. Et iterum: Qui non diligit fratrem su-
 um quem uidet, deum quem non uidet, quomo-
 do potest diligere? Et hoc mandatum habemus a
 deo, ut qui diligit deum, diligit & fratrem suum.

Ille autem uolens iustificare seipsum, dixit
 ad Iesum: Ergo est meus proximus? Erat enim **Ioh. 13**
 de illis, de quibus dominus ait: Querunt gloriã hominũ
 magis quã dei. Sed dominus itã suã respõsionẽ tẽperauit,
 ut & se nobis proximum per misericordiam ostenderet fa-
 ctũ eẽ, & pharisæo quẽ imitari deberet, declararet.
 Suspiciens autem Iesus, dixit: Homo quidam
 descendebat ab Ierusalem in Iericho, & inci-
 dit in latrones. Qui in scripturis literam sequun-
 tur, congrue dicunt, quia dominus cum similitudi-
 nem uulnerati hominis poneret, recte hunc ab Ie-
 rusalem in Iericho descendisse commemorat. Si-
 quidem ab Ierusalem in Iericho pergentibus ru-
 pes sunt magnæ & ualles concauæ, & loca latro-
 num insidijs apta. Huius rei testis est Iosephus, qui
 multitudinem latronum ab Herode in eodem lo-
 co necatã esse narrat. Nos spiritualiter hunc homi-
 nẽ Adã cum stirpe sua intelligim⁹, qui bene de Ieru-
 salem in Iericho descendisse dicitur: quia uisionẽ
 supernæ pacis amittens, in præsentẽ uitã miseris

& ærumnis plenam decidit. Ierusalem quippe, uisio pacis: Iericho autem, luna interpretatur. Luna uero in sacro eloquio, humanæ fragilitatis defectum significat, quæ dum mensuris horis crescit & decrescit, nostræ calamitatis mutabilitatē exprimit, qui crescimus na scēdo, decrescimus moriendo. Tunc ergo primus homo de Ierusalē in Iericho descendit, qñ societate angelorū, cum quibus deum cōtemplabatur, relinquens, præsentis uitæ miseras expertus est. Latrones uero, in quos incidit, immundi spūs sunt, qui sedent in insidijs in occultis, ut interficiant innocentes. Ab horum insidijs orabat se liberari propheta cum dicebat: Custodi me a laqueo quem statuerunt mihi, & a scandalis operantium iniquitatē.

psal. 140

Qui etiam despoliauerunt eum.

Despoliauerunt quippe eum, quia post pētrā ueste immortalitatis, qua uestitus erat, nudauerunt. Vnde & ilico cognoscentes se esse nudos, consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata.

Gene. 9

Et plagis impositis abierunt.

Plagas imposuerunt, qñ post inobedientiam genus humanum de paradiso expulsus, uarijs uicijs & peccatis uulnera uerunt. Abierunt autem, nō a tentatione cessando, sed non tantum quātum uoluerunt nocendo. Vnde & bene dicitur: [Semiuiuo relicto]. Quasi enim semiuiuus est, qui ex alia parte est uiuus, & ex alia mortuus. Semiuiuum ergo reliquerunt, quia ueste immortalitatis eū nudauerunt, sed spem redeundi ad ueniam, penitus auferre non poruerunt.

Accidit autem ut sacerdos quidam de

scenderet eadem uia, & uiso illo, præteriiuit. ¶ Sa-
cerdos iste, Aaron intelligitur in ordine suo, cui
honor sacerdotij legalis a deo cōcessus est. Et ipse
ergo eadem uia descendens, uidit hominem uulne-
ratū, & pertransiit: quia de eadē mortalitate natus,
intellexit genus humanū sub primæ p̄uariatiōis
peccato teneri, sed nec se, nec alios potuit liberare.

Similiter & leuita, cum esset secus locum
& uideret eum, pertrāsiit. ¶ Leuita ordinem signi-
ficat prophetarum: quia & ipse uidit hominē uul-
neratum, & pertransiit: quia intellexerunt prophe-
tæ sub uinculo primi reatus hominū genus esse li-
gatum, sed nec se, nec alios absoluere potuerunt.

Samaritanus autem quidam iter faciens, ue-
nit secus eum: & uidens eum, misericordia
motus est. ¶ Samaritanus, qui custos interpreta-
tur, dñm significat Iesum Christū, de q̄ per pphe-
tam dicitur: Nisi dominus ædificauerit domum, P^{sal.} 126
inuanum uigilant qui custodiunt eam. A quo se
custodiri optabat ille, qui dicebat: Custodi me do- P^{sal.} 16.
mine ut pupillam oculi, sub umbra alarum tuarū
protege me. Iste enim est ille custos cui p̄ Isaiam
prophetiā dicitur: Ad me clamat ex Seir: Custos Isa. 21.
quid de nocte? Ait custos: Venit mane, & nox. si
quæritis, quærite: cōuertimini, & uenite. Nam &
in euangelio, cū Iudæi impropere ei dicerēt:
Nonne benedicimus nos, quia Samaritanus es tu, Ioh. 8.
& demonium habes? negauit se demonium habe-
re, sed non negauit se Samaritanum esse. Huius Sa-
maritani iter fuit de cælo in uterum, de utero in
crucem, de cruce in sepulchrum, de sepulchro ite-
rum in cælum, sed cū iter faceret, uenit sec⁹ uulne

ratum, quando similitudinem nostræ carnis accepit. Videns autem uulnera eius, misericordia mortuus est: quia quod nos de perpetua morte liberauit, & quod pro nostra redemptione deus homo factus, usque ad nostram humanitatem se inclinauit, totum misericordia fuit, & non meritum, quod in

Psal. 102 spererat, propheta cum dicebat: Misericordia autem domini ab eterno, & usque in eternum super timeentes eum.

Et appropiās, alligauit uulnera eius, infundēs oleum & uinum. Vulnera alligauit, quoniam peccare prohibuit. Siue uulnera alligauit, quoniam penitentibus ueniam repromisit dicens: Non ueni uocare iustos, sed peccatores ad penitentiam. Et iterum: Non est opus sanis medico, sed male habentibus. Et recte dicitur, [Infundēs oleum & uinum.] Hæc enim duo liquamina (ut mediciferunt) curandis uulneribus sunt apta: quia uinum purgat, oleum fouet. Spiritualiter autem dominus quasi plagis uulnerati uinum infudit, quoniam asperitatem penitentibus indixit. Oleum infudit, cum penitentibus suauiter ueniam repromisit. Quasi uinum infudit,

Matt. 3. cum dixit: Penitentiam agite. Quasi oleum, cum adiunxit: Appropinquabit enim regnum celorum.

& 4.

Et imponēs illū in iumentū suū, duxit in stabulum, & curā eius egit. Iumentū hic, immaculatum domini significat corpus. Quasi ergo uulneratum hominem iumento imposuit, quoniam per sacrā passionē sue carnis, nos dominus a peccatis liberauit. Vnde bene iumentū dictū est quasi adiumentū, quia inde nostrā infirmitatē iuuat, quod, pro nobis passionē carnis sine peccato sustinuit, sicut per Petrum dicitur. Peccata nostra ipse protulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui, iustitiam uiamus, cuius liuore sanati sumus. Hoc etiā iuxta

1. Pet. 4.

aliā enāgelij parabolā significare uoluit, qñ errātē
 onē inueniēs, humeris suis imposuit, & sic reporta *Luc. 14.*
 uit ad gregē. Positū aūt hoīem uulneratū in iumē *Mat. 18.*
 to, duxit in stabulū, qā redemptū genus humanū
 duxit ad ecclesiā. Hac cū spiritualiter stabulū dici-
 tur, ubi quōdie sancta aīa lia pabulo diuini uerbi re-
 sciuntur, ubi iuxta Isaiā pphetiā, accubat lup⁹ cū *Isa. 11.*
 agno, & bos cum leone paleas comedit.

Et altera die ptulit duos denarios, & dedit
 stabulario.] Altera dies, tēpus est post dñi resurre-
 ctionem. Quasi cū una dies fuit ante passionē, &
 altera post resurrectionē. Duo denarij, duo testa-
 menta, nouū & uetus, siue duo pcepta charitatis, di-
 lectio i. dei & proximi. Tunc enim duos denarios
 dedit stabulario, quādo duo testamenta siue duo
 pcepta charitatis, primū apostolis, deinde se quaci-
 bus eorum (id est, magistris ecclesie) docendo tra-
 didit. Quānam autem dominus de nostra salute
 curam habeat, manifestat cum adiungit:

Et ait illi: Curam illius habe.

¶ Quasi enim curam uulnerati hominis habendā
 stabulario inunxit, quando in psona omnium pa-
 storum specialiter Petro dixit: Si diligis me, pasce *Joh. 21.*
 oues meas. Cui recte in premio promittitur:

Et quodcunq; super erogaueris, ego cum re-
 diero, reddā tibi.] Superogat qppe stabularius, qñ
 hoc agit homo doctor ex uoto, quod nō accepit
 ex pcepto. Quod fecit Paulus apostolus, quando
 habens licentiam, ut euangeliū annunciās, de eua-
 gelio uiueret, noluit uti hac potestate, sed die p̄di-
 cabat, & noctibus laborabat, unde sibi suisq; uictū
 & uestimentū tribueret, Samaritanus cū redierit,

quod supererogauit, reddet ei, quando in iudiciū ueniens, pro maiori labore prædicationis, maiorem retribuet retributionem, dicens fidei seruo: *Eu-
ge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fi-
delis, supra multa te constituā, intra in gaudiū do-
mini tui.* Finita autē similitudine, interrogationem scribæ dominus pulcherrime conclusit dicens:

Quis horum triū uidetur tibi proximus fuisse illi, qui incidit in latrones?] Ille uero quod negare non poterat, & quod euidentissima ratio demonstrabat, respondit: Qui fecit misericordiam in illum. Cuius responsionem dominus cōfirmat, adiungens: Vade, & tu fac similiter. Ac si diceret: Sicut Samaritanus alienus natione, proximus factus ē uulnerato homini charitate, ita & tu omnem hominem proximum tuum iudicans, omnia bona quæ potes, quibuscunq; uales impēde, & implesti utiq; charitatē, quæ ad uitā ducit æternā.

**DOMINICA XV. POST PEN-
tecosten. ad Galatas V.**

Fratres, Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis, &c.

DE hac lectione diuersi doctores nō æqualiter sentiunt, dicentes quidam de spiritu hominis locutum esse hic Apostolū, sicut Cassianus uir prudentissimus in Collationibus patrū: quidam de spiritu sancto, ut beatus Augustinus: quod utrunq; non incongrue neq; contra rectitudinē fidei accipi potest. Dicamus igitur iuxta Cassianum: [Spiritu ambulate.] id est, spiritu ducente uiuite. Quid est ergo spiritus hominis? Principa